

Preference pro rozvojové země

Mezinárodní obchodní režim, 2020

- Ve WTO jsou povoleny dva typy preferenčního zacházení:
- 1) Reciproční (regionální obchodní dohody)
- **2) Nereciproční (zvýhodněný přístup na trh pro rozvojové země)**

- Ve WTO jsou povoleny dva typy preferenčního zacházení:
 - 1) Reciproční (regionální obchodní dohody)
 - **2) Nereciproční (zvýhodněný přístup na trh pro rozvojové země)**
-
- = jednostranné výhody

Rozvojové země v GATT

- Ze začátku byli signatáři GATT především vyspělé země, rozvojové země měly **formálně rovné postavení**
- Růst zapojení rozvojových zemí od Kennedyho kola, důrazu na *„zvláštní a diferencované zacházení“*
- UNCTAD, G77 (1964) > rozvojové země ovládly Valné shromáždění OSN

Rozvojové země v GATT

- 1965: přijata **IV. část GATT – obchod a rozvoj**
- Neobsahuje žádné konkrétní právní závazky!
- Ale: „The developed contracting parties **do not expect reciprocity for commitments** made by them in trade negotiations to reduce or remove tariffs and other barriers to the trade of less-developed contracting parties“
- > první zmínka o tom, že rozvojové země nemusejí liberalizovat zahraniční obchod stejně rychle, jako vyspělé země

Rozvojové země v GATT

- > rozvojové země sice byly signatáři GATT, ale nečekalo se od nich, že budou snižovat cla a kvóty
- > proto málo celních závazků, přetrvávající vysoká protekce
- Ale vyspělé země tady stále stanovovaly stejná cla pro vyspělé i rozvojové země, **tento postup proto neporušoval MFN!**

Rozvojové země v GATT

- **1968** – USA zavedly **Generalized System of Preferences (GSP)**
- = **všeobecný systém celních preferencí**
- Jednodušší přístup rozvojových zemí na americký trh > **toto porušuje MFN**
- USA si pro svůj GSP vyjednaly výjimku = waiver

Rozvojové země v GATT

- **1968** – USA zavedly **Generalized System of Preferences (GSP)**
- = **všeobecný systém celních preferencí**
- Jednodušší přístup rozvojových zemí na americký trh > **toto porušuje MFN**
- USA si pro svůj GSP vyjednaly výjimku = waiver

- **Dnes má svůj vlastní GSP většina vyspělých zemí**

Search PTA by country/territory

Select country / territory... (212)

Country Profile

European Union (formerly EC)

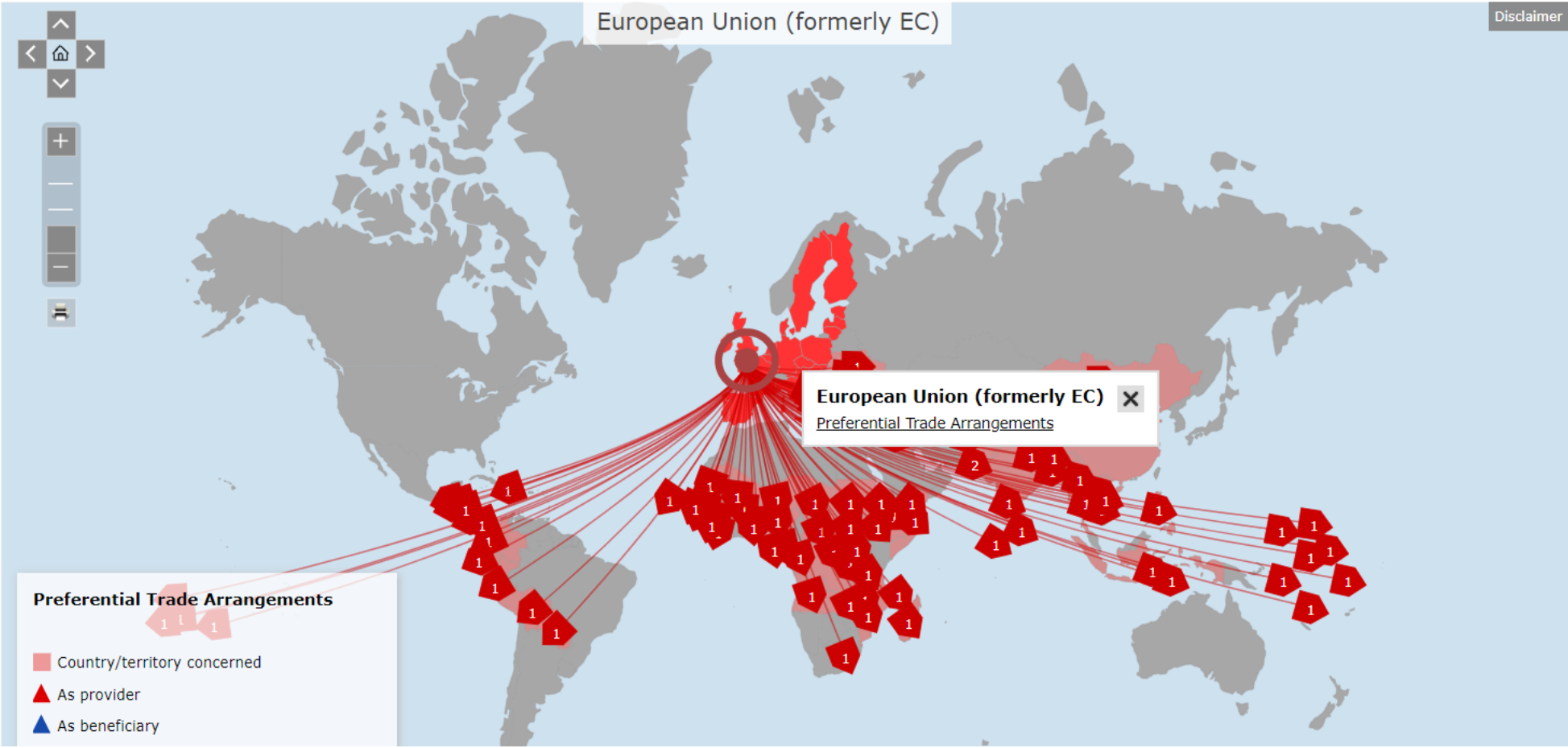
Disclaimer

Preferential Trade Arrangements

- Country/territory concerned
- ▲ As provider
- ▲ As beneficiary

European Union (formerly EC) ✕
[Preferential Trade Arrangements](#)

Generalized system of preferences

- GSP – jsou to jednostranné politiky jednotlivých vyspělých zemí!
- Není to dohoda WTO!
- **Tvůrce GSP si určuje, které země zvýhodní, na které produkty se to bude vztahovat**

Generalized system of preferences

- GSP – jsou to jednostranné politiky jednotlivých vyspělých zemí!
- Není to dohoda WTO!
- **Tvůrce GSP si určuje, které země zvýhodní, na které produkty se to bude vztahovat**
- - jde například říct, že nějakou zemi (Turecko, Chile) nepovažujeme za rozvojovou
- Ale neměly bychom arbitrárně zvýhodňovat státy z politických důvodů

Generalized system of preferences

- GSP – jsou to jednostranné politiky jednotlivých vyspělých zemí!
- Není to dohoda WTO!
- **Tvůrce GSP si určuje, které země zvýhodní, na které produkty se to bude vztahovat**
- **Rozdíl oproti RTAs, které mají být všeobecné!** Tady lze zahrnout jenom některé sektory

Generalized system of preferences

- GSP – jsou to jednostranné politiky jednotlivých vyspělých zemí!
- Není to dohoda WTO!
- Tvůrce GSP si určuje, které země zvýhodní, na které produkty se to bude vztahovat
- **Je možné si stanovit podmínky – ochrana životního prostředí, dodržování lidských práv...**

Rozvojové země v GATT

- 70. léta (Tokijského kolo) – eskalace konfliktu globálního Severu a Jihu
- **Požadavek „Nového mezinárodního ekonomického řádu“**

„Nový ekonomický světový řád“

- > přednostní přístup na trhy vyspělých zemí
- > možnost ochrany infant industries
- > vyšší rozvojová pomoc, navázání cen komodit na ceny výrobků, možnost znárodňovat zahraniční investice
- > uzavírání neúplných regionálních dohod

„Nový ekonomický světový řád“

- > přednostní přístup na trhy vyspělých zemí
- > možnost ochrany infant industries
- > vyšší rozvojová pomoc, **navázání cen komodit na ceny výrobků, možnost znárodňovat zahraniční investice**
- > uzavírání neúplných regionálních dohod

- Relevantní pro WTO, do jisté míry toho bylo dosaženo
- **Nikdy neprosazeno**

Rozvojové země v GATT

- 70. léta – eskalace konfliktu globálního Severu a Jihu
- Požadavek „Nového mezinárodního ekonomického řádu“
- Závěr **Tokijského kola** (1979) – dohody týkající se rozvojových zemí = **rámcové dohody**
- > jednou z nich je **Enabling clause** = zmocňovací doložka
- „Rozhodnutí o **diferencovaném a příznivějším zacházení**, vzájemnosti a plnější účasti rozvojových zemí“

Enabling clause

- – plošné povolení preferencí pro rozvojové země
- = **toto je výjimka, na jejímž základě je dovoleno tvořit GSPs**
- x výjimka pro regionální obchodní dohody existovala již od vzniku GATT

Opakování z minulé hodiny 😊

- Na základě Enabling clause se **na regionálních obchodní dohody mezi rozvojovými zeměmi nevztahují pravidla WTO:**
 - 1) Týká se všeho obchodu (ne jeden sektor)
 - 2) Vnější bariéry v průměru nevzrostou (obtížné pro celní unie!)
 - 3) Vnitřní bariéry jsou skoro úplně odstraněny (90 %) v přiměřené době (10 let)
- > neúplné obchodní dohody (Mercosur)

Enabling clause

- Opakuje část IV. GATT, podle které vyspělé země nemají za své ústupky očekávat od rozvojových zemí reciprocitu
- = **povolení většího protekcionismu rozvojových zemí**
- = pokud mají protekci, mohou si ji **ponechat**

1. Notwithstanding the provisions of Article I of the General Agreement, contracting parties may accord differential and more favourable treatment to developing countries¹, without according such treatment to other contracting parties.

2. The provisions of paragraph 1 apply to the following:²

- (a) Preferential tariff treatment accorded by developed contracting parties to products originating in developing countries in accordance with the Generalized System of Preferences,³
- (b) Differential and more favourable treatment with respect to the provisions of the General Agreement concerning non-tariff measures governed by the provisions of instruments multilaterally negotiated under the auspices of the GATT;
- (c) Regional or global arrangements entered into amongst less-developed contracting parties for the mutual reduction or elimination of tariffs and, in accordance with criteria or conditions which may be prescribed by the CONTRACTING PARTIES, for the mutual reduction or elimination of non-tariff measures, on products imported from one another;
- (d) Special treatment on the least developed among the developing countries in the context of any general or specific measures in favour of developing countries.

Rozvojové země v GATT

- Dále dohody o opatřeních pro vyrovnání **platební bilance** a o ochraně **infant industries**
- = úprava ustanovení GATT, na základě kterých rozvojové země vytvářely **kvóty**
- Povolení, aby rozvojové země **zvyšovaly** protekci

Rozvojové země v GATT

- Tokijské kolo znamenalo **vrchol snah o zvláštní a diferencované zacházení**
- Jeho závěry znamenaly **rozdílné závazky pro vyspělé a rozvojové země**
- **Rozvojové země mohly využívat preferencí a samy uvalovat kvóty a vysoká cla**
- Celní závazky neměly buď žádné, nebo velmi vysoké

Rozvojové země a WTO

- Uruguayské kolo = neoliberační obrat v 80s – přístup dalších rozvojových zemí, začátek **liberalizace jejich zahraničního obchodu**
- = **poprvé skutečné zapojení a ochota snižovat cla a rušit kvóty!**

Rozvojové země a WTO

- Neoliberální obrat v 80s – přístup dalších rozvojových zemí, začátek liberalizace jejich zahraničního obchodu
- = poprvé skutečné zapojení a ochota snižovat cla a rušit kvóty!
- Vznik WTO 1995 – **jednotný závazek** – **potřeba přijmout všechna pravidla, včetně těch dříve vytvořených**
- **x Tokio!**

Rozvojové země a WTO

- Neoliberální obrat v 80s – přístup dalších rozvojových zemí, začátek liberalizace jejich zahraničního obchodu
- = poprvé skutečné zapojení a ochota snižovat cla a rušit kvóty!
- Vznik WTO 1995 – jednotný závazek – potřeba přijmout všechna pravidla, včetně těch dříve vytvořených
- x Tokio!
- **Ale delší lhůty pro implementaci dohod**
- **Pravidla obsažená v Enabling clause přetrvávala**

Rozvojové země v systému WTO

- Slabá vyjednávací pozice kvůli malému trhu = **nemají co nabídnout**
- Nehodí se jim tvorba jednotných pravidel (duševní vlastnictví, netarifní překážky), která je nutí ke stejným standardům, jaké mají vyspělé země

Rozvojové země v systému WTO

- Slabá vyjednávací pozice kvůli malému trhu = **nemají co nabídnout**
- **Nehodí se jim tvorba jednotných pravidel (duševní vlastnictví, netarifní překážky), která je nutí ke stejným standardům, jaké mají vyspělé země**
- Cla často mají i významnou fiskální roli = příjem státu
- Volatilní ceny komodit
- Snaha chránit nedospělá odvětví
- Ale potřeba volného obchodu pro přilákání FDI

Katarské kolo

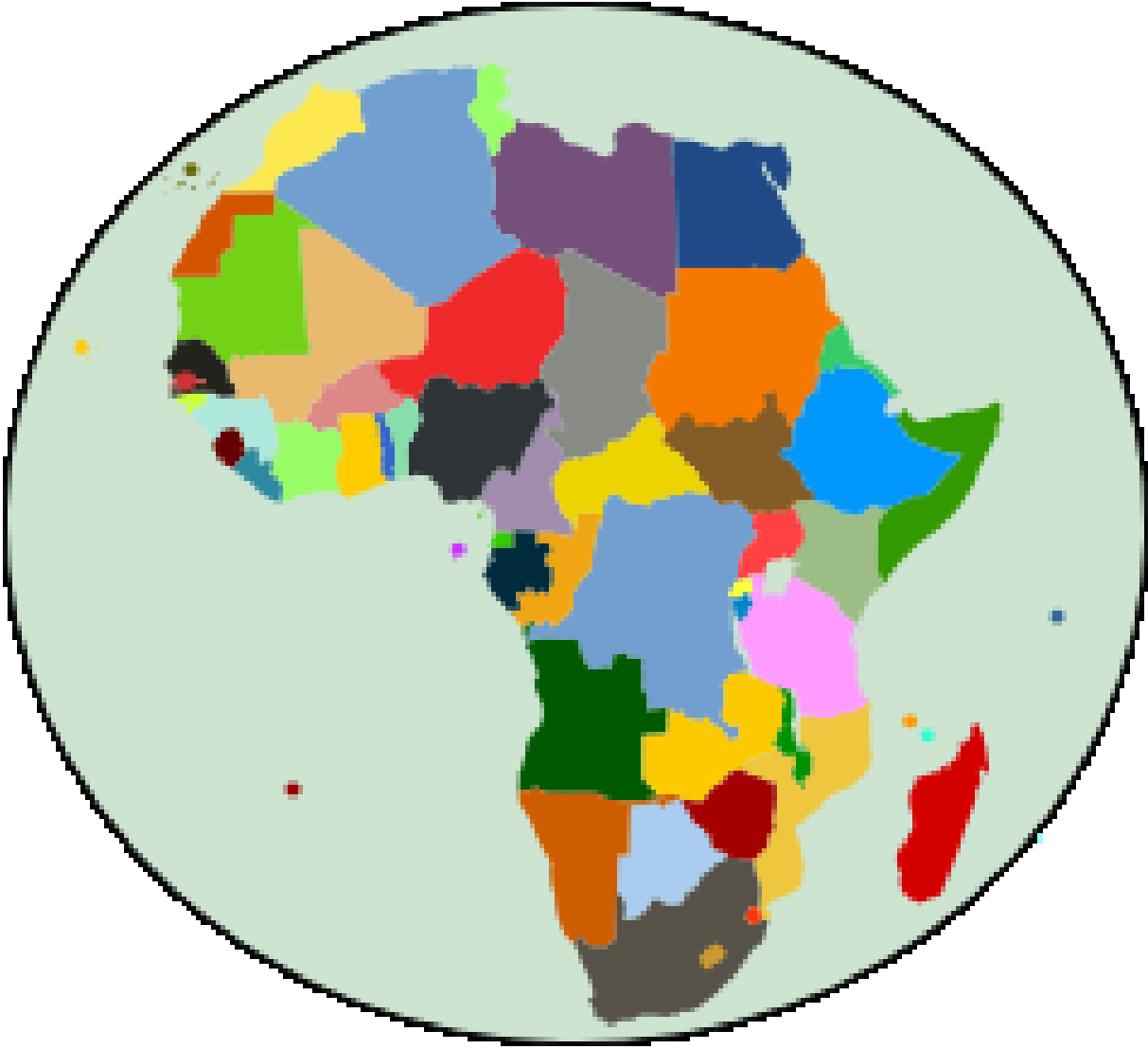
- Opět důraz na rozdílné zacházení
- > **Další preferenční systémy vyspělých zemí**

Katarské kolo

- African Growth and Opportunity Act (USA), Anything but Arms (EU)
- **Speciální, ještě větší výhody pro LDCs**
- = **nejméně vyspělé státy**
- Odstranění cel a kvót pro 97 % jejich exportu, LDCs se nemusí k ničemu zavázat
- I „normální“ rozvojové země pro LDCs tvoří preference

Dohoda o usnadňování obchodu

- **2017, jeden z mála větších úspěchů Katarského kola!**
- Patří ke specializovaným dohodám doplňujících GATT 1994
- > **transparentnost a zjednodušení celních procedur**
- Důležité pro **vnitrozemské** rozvojové státy
- 2008 – 116 dní na dovoz kontejneru ze Středoafričké republiky na pobřeží

Problémy do budoucna

Chybějící definice

- **Není definované, co to rozvojová země je!**
- Ani žádné kritérium, kdy rozvojovou zemí být přestane! (graduation)
- **> Sebeidentifikace!**
- **> Brunej, Hong Kong, Kuvajt, Makao, Katar, Singapur, Spojené Arabské Emiráty, Mexiko, Turecko a Jižní Korea se považují za rozvojové země!**
- **Čína také!**

Chybějící definice

- **Zneužívání systému („černí pasažéři“) > mají delší lhůty pro implementaci závazků**
- Je jim dovoleno méně snižovat cla = **nereciproční zacházení**

Chybějící definice

- Zneužívání systému („černí pasažéři“) > mají delší lhůty pro implementaci závazků
- Je jim dovoleno méně snižovat cla = nerekiproční zacházení
- **x O přístupu států k výhodám ze svého GSP rozhoduje každá země zvlášť**
- > Pokud se označím za rozvojovou zemi, ještě to neznamená, že automaticky získám preferenční přístup na evropský/americký trh

Chybějící definice

- > Brunej, Hong Kong, Kuvajt, Makao, Katar, **Singapur**, Spojené Arabské Emiráty, Mexiko, Turecko a **Jižní Korea**
- **Trumpova administrativa – frustrace** > vyškrtala některé země z amerického GSP (**Turecko, Indie**), donutila **Jižní Koreu, Singapur** a **Brazílii**, aby se v příštích jednáních ve WTO vzdaly statusu rozvojových zemí

Chybějící definice

- Existuje pouze definice LDC (po vzoru UN)
- „Income thresholds are **\$1,025**, which is set at the three-year average of gross national income (GNI) per capita. The graduation threshold is 20% higher at **\$1,230.**“

Selektivní preference

- **Podle Enabling clause mají preference být nediskriminační**
- = měly by být pro všechny rozvojové země, nebo mít objektivní kritéria (**HDP**, nebo jasné podmínky – lidská práva atd.)
- Vyspělé země se tímto zvláště v minulosti při tvorbě preferencí často **neřídily > selektivní preference**

Selektivní preference

- > **přesměrování obchodu**
- x Evropa – **preference pro bývalé kolonie – Dohody z Lomé a Cotonou**
- **ACP** – Afrika, Karibik, Pacifik – zvýhodněný přístup např. pro banány a cukr – **protesty Brazílie a dalších nezahrnutých zemí**

Selektivní preference

- Po roce 2000 – snaha EU uvést tyto dohody do souladu s právem **WTO**
- > uzavírání **Dohod o ekonomickém partnerství** s jednotlivými státy a regionálními uskupeními = jsou to RTA, jiné rozvojové státy proti tomu nemohou protestovat

Nevýhody preferencí

- Někteří ekonomové preference kritizují a označují je kontraproduktivní

Nevýhody preferencí

- „Uzamčení“ v produkci několika komodit (cukr a banány)

Nevýhody preferencí

- **Vynětí nejcitlivějších komodit** – pokud jsou v něčem rozvojové země hodně konkurenceschopné, preferenci jim na to nedáme

Nevýhody preferencí

- **Složitá rules of origin** – je těžké prokázat, že zboží bylo vyrobeno v rozvojové zemi, která má právo na preferenci

Nevýhody preferencí

- **Poskytující stát to může kdykoliv změnit**

Nevýhody preferencí

- **Může to být vázané na standardy mimo pravidla WTO**
- – životní prostředí, pracovní právo
- – **vlastně je tam reciprocita**, možná snaha omezit konkurenční výhodu rozvojových zemí (stejně, jako u RTAs!)

Nevýhody preferencí

- Podíl LDCs na světovém obchodu je stále kolem 1 % a spíše klesá

- Děkuji za pozornost 😊